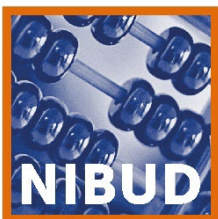

**Je geld,
je toekomst**

Deel #3

REGIE OVER JE TOEKOMST: SPAREN, INVESTERINGEN EN SCHULDEN

ANGLE

Dit boekje is deel 3 in een serie van 5 boekjes. Het doel van deze boekjes is de economische en financiële geletterdheid van jongeren te verbeteren. Economische en financiële geletterdheid is basiskennis die bij voorkeur al op jonge leeftijd wordt verworven, zodat mensen later betere financiële beslissingen kunnen nemen. Dit geldt met name voor beslissingen die gevolgen hebben op de lange termijn en waarbij moet worden gedacht in termen van de hele levensloop. De 5 delen hangen samen en verwijzen naar elkaar. Toch kan elk deel ook onafhankelijk van de andere boekjes gelezen worden.

Het 1ste boekje in de serie biedt een algemene inleiding van de begrippen die nodig zijn om financiële beslissingen te nemen gedurende de levensloop. De andere 4 delen behandelen de belangrijkste economische beslissingen die relevant zijn in verschillende stadia van de levensloop. Het 2de deel gaat over opleidingskeuzes. Zoals de beslissing wanneer je school verlaat en gaat werken of hoeveel energie je stopt in je studie. Deel 3, dit deel, gaat over sparen en lenen. Boekje 4 behandelt veel aspecten van een van de belangrijkste financiële beslissingen in het leven van veel mensen: de aankoop en financiering van een eigen huis. Tot slot gaat deel 5 over pensioenen en financiële zekerheid na je pensionering.

De 5 boekjes maken deel uit van het project A network game for lifecycle education (ANGLE), gefinancierd door het Erasmus+ programma van de Europese Unie. Dit project is gericht op het bevorderen en verbeteren van de financiële en economische geletterdheid van jongeren in Europa. Het hanteert een levenslooperspectief om jongeren te helpen langetermijnoverwegingen mee te nemen en na te denken over de toekomstige gevolgen van hun beslissingen. Naast de boekjes richt ANGLE zich op het ontwerp van een bordspel dat jongeren helpt hun financiële en economische vaardigheden te verbeteren door actieve betrokkenheid en participatie. Het lezen van de boekjes is een uitstekende voorbereiding op het spelen van het spel. Maar ook als het spel niet gespeeld wordt, helpen de boekjes mensen bewuster en vaardiger te maken bij het nemen van belangrijke economische en financiële beslissingen.

Dit boekje is geschreven door Arthur van Soest van Tilburg University, met financiële steun van de EU - Erasmus+ programma. Voor meer informatie, zie de [website over het project ANGLE](#).

Deel 3

Regie over je toekomst: sparen, investeringen en schulden

Je Inkomen en uitgaven veranderen tijdens je leven. Als je jong bent, kunnen je behoeften en uitgaven hoger zijn dan je inkomen. Dan moet je geld lenen of krijg je geld van je familie om de dingen die je nodig hebt te kopen. Als je bij je ouders woont, dan zorgen zij voor onderdak en vaak ook voor voedsel en kleding. En als je ouder wordt, ga je werken. Dan neemt je inkomen toe en verdien je mogelijk meer dan je uitgeeft, waardoor je kunt sparen. Het maakt niet uit wat je startvermogen is, je financiële gezondheid tijdens je hele leven hangt af van je beslissingen over het uitgeven en sparen van geld. Deze beslissingen zullen variëren, afhankelijk van je individuele voorkeuren en wensen.

De bedoeling van dit deel is om je te helpen bij zaken als persoonlijk budget management, het kiezen van een spaarvorm of het afsluiten van een lening. We volgen daarvoor de keuzes waar Andrea, die kortgeleden met pensioen ging, voor stond op verschillende momenten in haar leven.

1. Verschillende levenslopen

Toen Andrea naar een reünie van haar middelbare school ging, bleek dat haar klasgenoten van vroeger inmiddels allemaal verschillende beroepen hadden: secretaresse, kok, bezorger, dokter, ingenieur, verpleegster, verkoopster, leraar of zakelijk professional. Ondanks deze verschillen, volgden ze allemaal hetzelfde algemene patroon: op een gegeven moment traden ze toe tot de arbeidsmarkt en begonnen ze geld te verdienen, wat soms werd onderbroken door perioden van werkloosheid, ouderschap, zorgverplichtingen, ziekte, enzovoort. Op een gegeven moment gaan ze met pensioen, wat betekent dat ze de arbeidsmarkt voorgoed verlaten. Hun uitgaven financieren ze dan met hun pensioen en soms met spaargeld.

Geen van allen was rijk genoeg om niet te werken. Betaald werk is wereldwijd de belangrijkste bron van inkomsten. Dit betekent niet dat het altijd genoeg is. Helaas gaan de behoeften van een huishouden zelden hand in hand met het inkomen. Veel moeilijke situaties komen voort uit het feit dat mensen niet werken en daarom niet in staat zijn om aan hun huidige bestedingsbehoeften te voldoen. Daarom werden de ernstige ziekte van de vader van Daan en de werkloosheid van de moeder van Maartje, Andrea's oud-klasgenoten, zware lasten voor hun families. Sociale uitkeringen waren nauwelijks voldoende.

Gelukkig kwamen de ouders van Andrea niet in een vergelijkbare situatie terecht, maar Andrea herinnerde zich wel haar tienertijd. Haar ouders hadden besloten om een van haar vaders zussen te helpen toen haar huis was afgebrand. Gelukkig hadden Andrea's ouders gespaard voor de gezinsvakantie, en met dat geld konden ze nu helpen. Dat jaar gingen ze op vakantie logeren bij oma. Andrea vroeg zich wel eens af hoeveel slechter de dingen hadden kunnen lopen zonder spaargeld.

Spaargeld is heel nuttig. Als je bepaalde onkosten niet kunt betalen van je huidige inkomen, dan zorgt spaargeld ervoor dat je je inkomen kunt aanvullen. Zo kun je de noodzakelijke uitgaven blijven doen en is er geen noodzaak om ernstig te bezuinigen (bijvoorbeeld op eten of noodzakelijke medicijnen of door de energierekening niet te betalen) als er onverwachts noodzakelijke uitgaven bijkomen. Of als het inkomen een tijdlang onvoldoende is. Hoe krijg je spaargeld? Meestal door niet alles uit te geven dat je verdient. Spaargeld kan worden vergroot door meer te verdienen of minder uit te geven, of door allebei. In een periode waarin we een budgetoverschot hebben, kan het spaargeld groeien.

Dit is echter gemakkelijker gezegd dan gedaan. Andrea herinnert zich nog goed dat haar ouders weigerden die prachtige jurk voor haar te kopen toen ze afstudeerde, of het moment dat ze besloot na haar studie weer bij haar ouders te gaan wonen voordat ze trouwde. Het budgetoverschot komt niet uit de lucht vallen. Aan de ene kant moet je voorzichtig omgaan met het huishoudbudget: zorgvuldig nadenken over wat je uitgeeft, afzien van onnodige uitgaven en zoeken naar goedkopere alternatieven. Aan de andere kant gaat het om voldoende inkomen, en helpt het bijvoorbeeld te investeren in een opleiding zodat je een betere baan met een hoger salaris kunt krijgen.

Toen Andrea's ouders rijker werden, konden ze zich meer veroorloven. Ze bleven nog steeds sparen, vooral met het oog op hun oude dag. Haar familiegeschiedenis bevestigde de statistieken. Getrouwde vrouwen hadden vroeger vaak niet of nauwelijks een vaste baan en ook jongere generaties vrouwen hebben vaker carrièreonderbrekingen dan mannen, met een lager pensioen tot gevolg. Tegelijkertijd leven vrouwen meestal langer dan mannen. Als ze weduwe worden, hebben ze vaak moeite om rond te komen. Ook al hebben ze een klein weduwenpensioen.'

Maartje vertelde dat haar moeder, nadat ze het verdriet van het overlijden van haar man had verwerkt, ook nog moest zien rond te komen met verrassend weinig financiële middelen. Ze had na het overlijden van haar man financiële ondersteuning nodig van haar kinderen. Zo'n situatie is vooral belastend voor een enig kind. Na de reünie met haar oud klasgenoten snapte Andrea nog meer de noodzaak om te sparen voor aanvulling van haar pensioen (zie ook deel 5).

SPAARGELD

Spaargeld ontstaat als we niet alles uitgeven dat we verdienen. Het is dan het verschil tussen ons inkomen en onze uitgaven. Mensen die al vermogen hebben opgebouwd, kunnen ook sparen door de opbrengst van hun vermogen vast te houden (passief sparen).

2. De belangrijkste principes van persoonlijk budgetmanagement

Met de voorzichtige manier waarop haar ouders met het huishoudbudget omgingen in haar achterhoofd, wist Andrea dat ze ook aan goede financiële planning en persoonlijk budgetmanagement moest gaan doen om financieel gezond te blijven tot haar oude dag. Gelukkig had ze de belangrijkste principes van persoonlijke financiën thuis al geleerd door naar haar ouders te kijken en sinds haar vroege jeugd bezig te zijn met budgetmanagement. Ze kreeg haar 1ste spaarvarken toen ze 3 jaar was en begon toen al te sparen voor snoep en speelgoed dat ze wilde kopen in de winkel op de hoek. In de loop van de jaren kreeg ze in de gaten dat de spaarpot flink gevuld werd, zelfs als ze iedere keer maar een klein bedrag opzij legde.

Ze leerde ook dat financiële plannen **SMART** moeten zijn om ze echt te verwezenlijken (zie deel 1). Sparen doe je voor iets dat heel belangrijk is (relevant) en ook acceptabel qua haalbaarheid. Bovendien moet een financieel doel nauwkeurig en concreet worden beschreven (specifiek, bijvoorbeeld een nieuwe fiets), ook in termen van geld (meetbaar). En het moet worden gekoppeld aan een vaste periode (tijdgebonden). Anders is het moeilijk om het plan vol te houden en niet halverwege teleurgesteld af te haken.

Andrea wist dat effectieve financiële planning en sparen onmogelijk zijn als je niet weet wat je totale inkomen is of wat je uitgaven zijn. Dit vraagt een precies beheer van het huishoudbudget, anders glipt het geld door je vingers. Zoals bij veel van haar vrienden het geval was: zij verdienden vaak veel meer dan Andrea, maar wisten nooit geld opzij te zetten voor slechtere tijden. De uitgaven stegen mee met hun inkomen. Des te meer ze verdienden, des te meer gingen ze uitgeven. Andrea vroeg zich af waarom ze meer tijd besteedden aan korte vakanties van een week dan aan een gezonde persoonlijke financiële situatie. Ze probeerde haar beste vriendin Els te leren hoe ze haar uitgaven onder controle kon houden en een buffer kon opbouwen. Daarvoor moest ze Els ervan overtuigen dat ze haar kosten precies moest analyseren en al haar inkomsten en uitgaven van een bepaalde periode op een rijtje moest zetten. Maar dat kostte wel moeite.

SMART	
SMART financiële doelen moeten de volgende eigenschappen hebben:	
S	specifiek;
M	meetbaar;
A	acceptabel;
R	relevant; en
T	tijdgebonden.

DE 1STE STAPPEN VAN PERSOONLIJK BUDGETMANAGEMENT

1. Schrijf op wat er aan **geld binnenkomt en wat eruit gaat**. Doe dit minstens 1 keer in de week, met een app, door de bedragen in een spreadsheet te zetten of gewoon op papier. Doe het zonder er verder bij na te denken.
2. **Categoriseer** je inkomsten en je uitgaven. De hoofdingeling zou bijvoorbeeld kunnen zijn: woonlasten, voeding, kleding, reiskosten, vermaak, kinderopvang, cadeautjes, afbetalingen en spaargeld. Maak een persoonlijke set van categorieën die voor jou van belang zijn. Controleer of je uitgaven gedekt worden door je totale inkomen.
3. Kijk naar het **aandeel van een bepaalde categorie in je totale uitgavenpatroon**. Ben je daar tevreden mee? Misschien wil je sommige uitgaven beperken om extra te kunnen sparen?
4. **Breng verbeteringen aan in je budget**. Herzie je uitgaven en geef het geld alleen uit aan de dingen waar je echt om geeft. Als vuistregel geldt dat verwachte maandelijkse uitgaven (vaste uitgaven) niet meer dan 70 % van je inkomen na belasting zouden mogen zijn.
5. De overige 30 % zou je moeten bewaren voor grotere uitgaven op korte, middellange en lange termijn. Maak een **buffer voor noodgevallen en onregelmatige uitgaven** (10 %, bijvoorbeeld voor autoreparaties en vakanties), een **buffer voor slechtere tijden** (10 %, bijvoorbeeld voor een periode zonder werk) en, als je niet al automatisch voldoende pensioen opbouwt, een **reserve voor de oude dag** (10 %).
6. **Probeer met je budgetplanning uit te komen**. Het is normaal dat het de 1ste maanden niet zal lukken. Stel je planning waar nodig regelmatig bij. Na een paar maanden zul je merken dat het geld je niet langer door je vingers glipt en dat je nog meer ruimte voor verbetering ziet.

Een reden waarom mensen sparen is om onregelmatige of onverwachte uitgaven te kunnen doen. Maar er zijn nog andere redenen. Mensen kunnen sparen voor grote uitgaven zoals het kopen van een auto of een huis. Als je een huis wilt kopen, dan moet je meestal een aanbetaling doen om een hypotheek te krijgen (de eigen bijdrage; zie deel 4). Als je het huis wilt inrichten, kan het ook zijn dat het niet mogelijk is om dat te betalen van je huidige inkomen. Of je je een grote uitgave kunt veroorloven, hangt af van hoeveel spaargeld je hebt. Dit kan echter onvoldoende zijn, bijvoorbeeld als je jong bent of pas kort aan het sparen bent. Sparen uit voorzorg is ook nodig om perioden zonder werk te financieren, of om bijvoorbeeld onbetaald verlof op te nemen om te reizen of meer levenservaring op te doen.

3. Als je niet voldoende spaargeld hebt voor een grote aankoop

Toen Andrea een heel stuk jonger was, had ze een oude computer die het vaak liet afweten en veel kostte aan reparaties. Uiteindelijk besloot ze om haar oude computer te vervangen. Ze had in die tijd echter te weinig spaargeld om een nieuwe computer te kopen die voldeed aan haar verwachtingen. Daarom besloot ze om een lening aan te gaan van € 1.000. Dit was de 1ste keer dat Andrea zo'n lening aanging. Daarom controleerde ze, voordat ze naar de bank ging, zorgvuldig welke beslissingen ze moest nemen. Ze belde haar vriendin Sonja, die een jaar eerder een lening was aangegaan. Haar vriendin adviseerde haar om naar verschillende aanbiedingen van banken te kijken en informatie te verzamelen over de maandelijkse aflossingen, de mogelijke vormen van afbetaling, de rente en de extra kosten die elke bank berekent.

KENMERKEN VAN AFBETALINGSREGELINGEN

In dit kader gaan we in op de kenmerken van afbetalingsregelingen, de soorten afbetalingsschema's, de rentepercentages en de belangrijkste kosten die de bank berekent als je de lening krijgt.

TOTALE TERMIJNBEDRAG (OF TOTALE TERMIJN) = AFLOSSING + RENTE

Aflossing: een deel van de lening dat je terugbetaalt.

Rente: het rentedeel is een vergoeding aan de bank. Deze vergoeding wordt berekend door het rentepercentage te vermenigvuldigen met het bedrag dat nog uitstaat (geleende bedrag min al gedane aflossingen).

Het afbetalingsschema van de lening kan worden bepaald afhankelijk van verschillende soorten termijnbedragen:

1. Gelijkblijvende maandelijkse termijnen;
2. Een gelijkblijvende maandelijkse aflossing (met een maandelijks afnemend rentebedrag);
3. Ballontermijnen (waarbij het grootste deel van de lening wordt terugbetaald in de laatste termijn).

Hieronder staan voorbeelden van betalingsschema's voor een lening van € 1.000 met een jaarlijks rentepercentage van 2 %. De lening wordt afbetaald in 4 kwartaaltermijnen (het kwartaalrentepercentage is $2\%/4 = 0,5\%$).

KENMERKEN VAN AFBETALINGSREGELINGEN (VERVOLG)

schema voor gelijkblijvende termijnbedragen				
	bedrag dat nog moet worden terugbetaald	aflossing	rentedeel	totale kwartaaltermijn
1	1.000	248,13	5	253,13
2	751,87	249,37	3,76	253,13
3	502,49	250,62	2,51	253,13
4	251,87	251,87	1,26	253,13

schema voor gelijkblijvende maandelijkse aflossing				
	bedrag dat nog moet worden terugbetaald	aflossing	rentedeel	totale kwartaaltermijn
1	1.000	250	5	255
2	750	250	3,75	253,75
3	500	250	2,5	252,5
4	250	250	1,25	251,25

schema voor ballontermijnen				
	bedrag dat nog moet worden terugbetaald	aflossing	rentedeel	totale kwartaaltermijn
1	1.000	50	5	55
2	950	60	4,75	64,75
3	890	70	4,45	74,45
4	820	820	4,1	824,1

Soorten rentetarieven voor leningen

Het rentetarief kan vast zijn (onveranderlijk tijdens de gehele terugbetalingsperiode) of variabel (het rentetarief varieert, afhankelijk van de rentetarieven op de financiële markt). De beslissing van de bank om de rentetarieven te verhogen of te verlagen, bepaalt uiteindelijk de rente die onderdeel is van het totale termijnbedrag. De frequentie waarmee de rentetarieven veranderen, wisselt per land, afhankelijk van politieke beslissingen, de Centrale Bank en macro-economische omstandigheden. Tussen 2010 en 2020 besloot de Europese Centrale Bank bijvoorbeeld om 12 keer om de officiële rentetarieven aan te passen.

Het rentedeel van een lening wordt in termijnen betaald, volgens het aflossingsschema. Maar extra toeslagen worden in 1 keer betaald. En deze toeslagen verhogen vaak het totale bedrag dat wordt geleend. De volgende extra toeslagen kunnen worden berekend door financiële instellingen:

Verwerkingskosten: dit zijn de administratieve kosten voor de afhandeling van de lening.

Verificatiekosten: voordat de bank een beslissing neemt over de lening, moet je kredietwaardigheid worden gecontroleerd (soms door een externe instelling).

Kosten voor te late of te vroege aflossingen: de bank kan extra kosten rekenen voor vertragingen in de aflossing en voor te vroege aflossingen.

Andrea ging met haar kredietwensen naar een bank. In een gesprek met een adviseur kreeg ze te horen wat de voorwaarden voor de lening waren en wat het afbetalingsschema was. Maar ze moest ook verschillende documenten laten zien, zoals een inkomensverklaring van haar werkgever. Op deze manier kon de bank haar **kredietwaardigheid** controleren. De aanschaf van de nieuwe computer moest worden uitgesteld, omdat Andrea eerst de documenten moest verzamelen waar de adviseur om had gevraagd.

KREDIETWAARDIG

Om te controleren of iemand kredietwaardig is en in staat is om aan zijn verplichtingen te voldoen, kijkt de bank naar het inkomen, hoe leningen in het verleden zijn afgelost, naar huidige schulden, vaste lasten, enzovoort.

Onderweg naar huis ziet Andrea een reclamebord van een **consumentenfinancieringsbedrijf** dat een lening aanbiedt die binnen een paar minuten geregeld is. Ze besluit de voorwaarden van dat bedrijf na te trekken. Een werknemer van het bedrijf doet haar een heel interessant aanbod: de rente is 4 procent (de bank vroeg 5 procent). Bovendien kan Andrea snel na het tekenen van de overeenkomst over de € 1.000 beschikken. De adviseur heeft alleen wat basisgegevens nodig die op haar ID-kaart staan. Maar toen Andrea goed keek naar de maandelijkse termijnbetaling, bleek dat bedrag veel hoger dan bij de bank. Ze was verbaasd: op basis van de rentetarieven zou de bank veel duurder moeten zijn.

CONSUMENTENFINANCIERINGSBEDRIJF

Een consumentenfinancieringsbedrijf is geen bank maar leent voornamelijk geld uit aan particulieren. Deze bedrijven zijn veel minder gereguleerd dan banken en zijn daarom aantrekkelijk voor klanten die moeite hebben om een banklening te krijgen - omdat het risico dat ze niet in staat zullen zijn de lening terug te betalen te hoog is. Voor dit extra risico vraagt een consumentenfinancieringsbedrijf extra geld.

DE VOORWAARDEN VOOR HET LENEN VAN € 1.000 BIJ EEN BANK EN BIJ EEN CONSUMENTENFINANCIERINGSBEDRIJF

Opgave 1 Je moet € 1.000 lenen. Welk aanbod is voordeliger?

	bank	consumentenfinanciering
vaste rente	5 %	4 %
aantal termijnen	12	12
soort aflossing	gelijkblijvende termijnbedragen	gelijkblijvende termijnbedragen
totale termijnbedrag	85,61	93,66
jaarlijks kostenpercentage	5,12 %	26,96 %

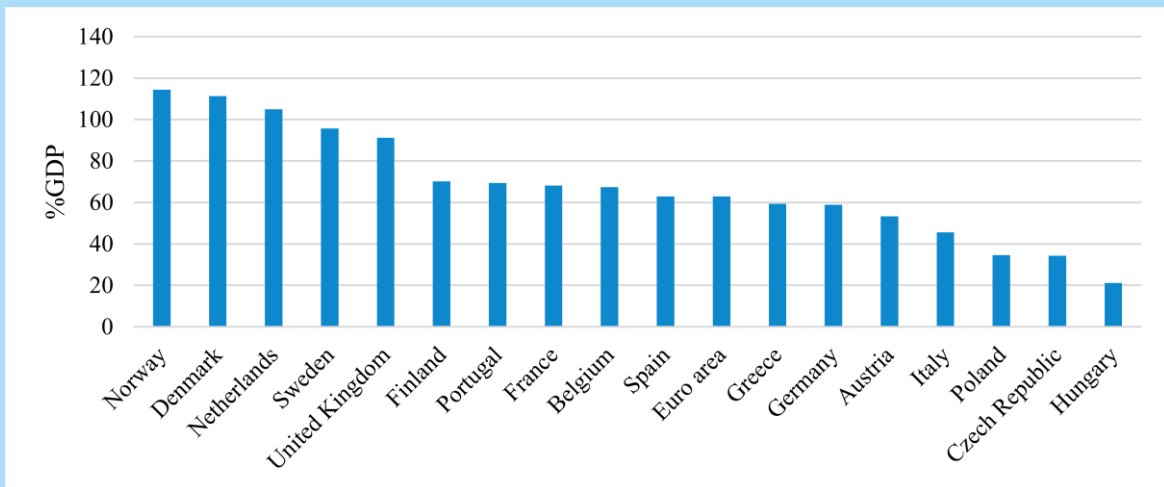
Antwoord Als je aanbiedingen vergelijkt, kijk dan vooral goed naar het jaarlijkse kostenpercentage (JKP). Hierin zijn naast de jaarlijkse rente ook de kosten verwerkt die de klant moet betalen voor de lening. Het JKP wordt gebruikt voor elke soort lening, van hypotheek tot leningen voor een auto of computer, en voor creditcards. In het algemeen bepaalt het JKP het bedrag dat wordt betaald per jaar voor een geldlening (inclusief alle extra kosten). In dit geval blijkt door vergelijking van de jaarlijkse kostenpercentages dat de bank het beste aanbod doet.

Andrea keek nog eens goed naar de voorwaarden van de lening van het consumentenfinancieringsbedrijf. Ze zag onderaan belangrijke informatie: voor het beschikbaar stellen van geldbedragen rekent het bedrijf 10 procent afhandelingskosten. Dit bedrag wordt opgeteld bij het te lenen bedrag. Andrea vergeleek het jaarlijks kostenpercentage van de bank met die van het consumentenfinancieringsbedrijf. Door een voorlichtingscampagne op de televisie wist ze dat het **jaarlijkse kostenpercentage** precies aangeeft welk aanbod het voordeligst is. Bij deze vergelijking bleek dat de afhandelingskosten van het consumentenfinancieringsbedrijf zo hoog waren, dat hierdoor het aanbod van de bank veel gunstiger was. Daarom besloot Andrea de tijd te nemen om de noodzakelijke documenten te verzamelen en gebruik te maken van het voordeligere aanbod van de bank.

Na het inleveren van de documenten, kreeg Andrea een lening van de bank en kocht ze enthousiast een nieuwe computer. Ze had genoeg inkomen om de maandelijkse termijnen te kunnen betalen en betaalde de lening zonder problemen binnen een jaar terug. Ze had de lening zelfs sneller terug kunnen betalen, maar ze had in de overeenkomst gelezen dat de bank een klein bedrag rekent voor vervroegde afbetaling van de lening.

SCHULDEN VAN GEZINNEN PER LAND

In het 1ste kwartaal van 2021 was de schuldenlast ten opzichte van het bruto binnenlands product (BBP, de totale waarde van alles wat in het land geproduceerd wordt) meer dan 100 % (Noorwegen, Denemarken en Nederland), terwijl het in andere landen minder dan 40 % was (Polen, Tsjechië en Hongarije).

Bron: eigen uitwerking van de auteur gebaseerd op de statistieken van de Bank voor Internationale Betalingen.

Bij schulden zijn sterke persoonlijke financiële managementvaardigheden noodzakelijk. Anders kan een schuld leiden tot meer schulden, met grote negatieve gevolgen voor de financiële situatie van het huishouden.

4. Een lening voor een auto

Enkele jaren later had Andrea zoveel spaargeld dat ze steeds vaker dacht aan het kopen van een auto. Maar auto's zijn niet goedkoop. En als ze met eigen geld een auto zou willen kopen, dan moest ze nog 2 jaar doorsparen. Andrea had vaak de voorwaarden gelezen waaronder ze een lening voor een auto zou kunnen krijgen. Zoals ze al wist kijkt de bank bij het verstrekken van een lening naar het inkomen, het opleidingsniveau, de werkgever, het soort baan en de **afbetaling van leningen in het verleden**.

KREDIETVERLEDEN

De belangrijkste factor bij het verstrekken van een lening is het kredietverleden van de klant. Hierbij wordt gekeken naar de afbetaling van leningen in het verleden. Een goed kredietverleden betekent dat de klant leningen in het verleden zonder problemen heeft afbetaald. Dan is de klant dus een betrouwbare schuldenaar.

Omdat Andrea haar eerdere lening op tijd had afbetaald, beoordeelde de bank haar als een betrouwbare schuldenaar. Bovendien had ze een vaste baan en een goede opleiding. Voordat ze naar de bank ging, had ze zorgvuldig bekeken hoeveel geld ze zou kunnen besteden aan het betalen van de termijnen van de autolening. Toen ze naar de bank ging, wist ze zeker dat ze zou voldoen aan alle eisen van de bank. De adviseur van

de bank vroeg haar om na te denken over het soort afbetaling dat ze wilde en met welk soort rente: vast of variabel. Ze kreeg ook een **folder met informatie** over de hoogte van de termijnen (afhankelijk van de afbetalingsduur), het bedrag en het rentepercentage.

Na enkele dagen vond Andrea een auto die ze wilde kopen. Na het controleren van haar kredietwaardigheid gaf de bank haar een lening voor de aankoop van de auto. Maar ze moest eerst nog bepalen welk rentetarief ze wilde. Ze was voorbereid op zowel een stijging als een daling van de maandelijkse termijnbedragen, door veranderingen in de rentestand. Daarom koos ze een variabel rentetarief. De maandelijkse termijn voor een lening van € 30.000 voor 5 jaar met een rentepercentage van 3 procent was € 547.

Andrea overwoog ook een lening met afnemende termijnbetalingen. Zo kon ze de lening sneller afbetalen, waardoor ze minder rente zou gaan betalen. Toch wilde ze haar budget niet onder druk zetten voor het betalen van de 1ste hoge termijnen. Uiteindelijk besloot ze een lening met vaste maandelijkse termijnen te nemen. Het termijnbedrag bedroeg 20 procent van haar netto-inkomen. Dit betekende dat ze de lening zonder problemen zou kunnen terugbetalen.

Samen met de lening bood de bank haar een creditcard aan. Ze wist dat haar vriendin al vele jaren een creditcard gebruikte en daar tevreden over was, want veel winkels en benzinestations geven korting aan creditcardgebruikers.

MAANDELIJKSE TERMIJNEN VAN EEN LENING VOOR EEN AUTO

Opgave 2 Je wilt graag een auto van € 30.000 kopen. Je hebt naar je uitgaven gekeken en je weet dat je € 300 per maand kunt missen voor de rente en aflossing van een lening. Hoe lang denk je dat de afbetalingsduur zou moeten zijn?

Hieronder staan de maandelijkse termijnen in euro's, afhankelijk van het rentepercentage, de afbetalingsduur en het te lenen bedrag. De lening wordt terugbetaald in maandelijkse gelijkblijvende termijnen. Bovendien is een extra toeslag van 1,5 % toegevoegd aan het te lenen bedrag.

afbetalingsduur: 5 jaar				afbetalingsduur: 10 jaar			
Lening	2 %	3 %	4 %	Lening	2 %	3 %	4 %
30.000	534	547	561	30.000	280	294	308
50.000	890	912	935	50.000	467	490	514
100.000	1.779	1.824	1.869	100.000	934	980	1,028

afbetalingsduur: 15 jaar			
Lening	2 %	3 %	4 %
30.000	196	210	225
50.000	327	350	375
100.000	653	701	751

Antwoord Volgens de leenvoorwaarden in bovenstaande tabellen, kun je € 30.000 lenen en in 10 jaar terugbetalen. Maar het bedrag van € 300 dat je maandelijks terug wilt betalen kan hoger worden als het rentetarief naar 4 % stijgt (zie het bedrag in rood in de tabel).

Nog een conclusie

Bij grote bedragen kan zelfs 1 % verschil in het rentepercentage een aanzienlijk gevolg hebben voor de omvang van de maandelijkse termijnen. Als je een lening neemt met een variabel rentepercentage, dan moet je bij je persoonlijke budget rekening houden met een mogelijke stijging. Dit is vooral belangrijk voor langetermijnleningen, zoals een hypotheek voor een eigen huis.

5. Het gebruik van een creditcard

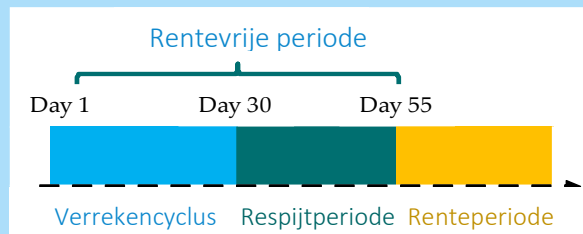
Nadat ze de auto had gekocht, moest Andrea de autoverzekering betalen. Ze had gehoord dat de verzekeringsmaatschappij korting gaf als je met een **creditcard** betaalde. Daarom besloot ze het geld te gebruiken dat op haar creditcard stond. Ze wist dat het haar niet veel zou kosten als ze binnen een paar dagen terugbetaalde. Ze had echter zoveel dringende zaken dat ze vergat te betalen binnen deze respijtperiode. Gelukkig was het rentebedrag op de creditcardschuld niet hoog, omdat de autoverzekering maar € 80 kostte. Dit was echter wel een les voor haar: als ze grotere bedragen zou betalen met de creditcard, dan zouden de kosten en de rente veel hoger kunnen zijn.

Andrea herinnerde zich ook dat haar vriendin € 3.000 met haar creditcard had betaald voor een reis. Toen had de vriendin enorme problemen om dat grote bedrag in een keer terug te betalen en moest ze een andere lening afsluiten om de creditcardschuld af te betalen. Omdat Andrea's vriendin toen had afbetaald na de respijtperiode, had de bank heel veel rente berekend.

CREDITCARDS

In dit kader vertellen we je over de voorwaarden voor een **creditcard**. Let vooral op de belangrijkste voordelen en gevaren van het gebruik van een creditcard.

Een creditcard is een betaalkaart verbonden aan een kredietlimiet verleend door de bank. De gebruiker van de creditcard kan het geld dat op dat moment niet op de rekening staat toch gebruiken, tot aan de kredietlimiet.

Belangrijke begrippen verbonden aan een creditcard zijn:

- **Verrekeningscyclus:** dit is de periode waarin je gebruik kunt maken van het krediet van de creditcard. Meestal is dit een maand. Op welk moment die periode eindigt, staat aangegeven in de overeenkomst.
- **Respijtperiode:** aan het einde van de periode stuurt de bank een overzicht van het gebruikte geld en geeft je de tijd om de schuld te vereffenen. De lengte van deze periode is afhankelijk van het beleid van de bank, maar is meestal 20 tot 30 dagen. Tijdens de verrekeningscyclus en de respijtperiode kun je gratis gebruik maken van de lening die de bank geeft tot het maximale bedrag op de kaart.
- **Renteperiode:** als het geld dat gebruikt is tijdens de verrekeningscyclus wordt terugbetaald na de respijtperiode, dan wordt er rente berekend over de periode vanaf het begin van de verrekeningscyclus tot aan het moment van terugbetalen. Het rentetarief hiervoor is veel hoger dan de rente van een gewone lening.

CREDITCARDS (VERVOLG)

De voordelen van een creditcard	Gevaren van onjuist gebruik van een creditcard
Met de creditcard kun je gratis geld lenen voor een bepaalde (korte) periode.	Als je pas na de respijtpriode terugbetaalt, is de rente hoog.
Je hoeft geen geld op je rekening te hebben als je met de creditcard betaalt.	Als je een creditcard hebt, dan verlaagt dat je kredietwaardigheid bij toekomstige leningen.
Populaire winkels geven korting of hebben aanbiedingen voor creditcardhouders.	Soms eisen banken dat je een minimaal bedrag per maand afbetaalt voor de rentevrije lening. Als je dit niet doet, dan wordt een extra toeslag berekend en je kaart wordt mogelijk geblokkeerd.
Als een creditcardlening is terugbetaald, dan staat de limiet weer op het oorspronkelijke bedrag.	Als je op de laatste dag van de respijtpriode terugbetaalt, dan kan het zijn dat dit administratief wordt afgehandeld in de renteperiode, wat kan leiden tot onbedoelde kosten.

Belangrijkste conclusies

Creditcards zijn in de Verenigde Staten een van de snelgroeiende vormen van schuld. Vaak leidt het onjuiste gebruik van een creditcard tot een schuldenva (waarbij je nieuwe schulden moet maken om de creditcardschuld terug te betalen). Om de schuldenva te vermijden moet je je aan de volgende regels houden:

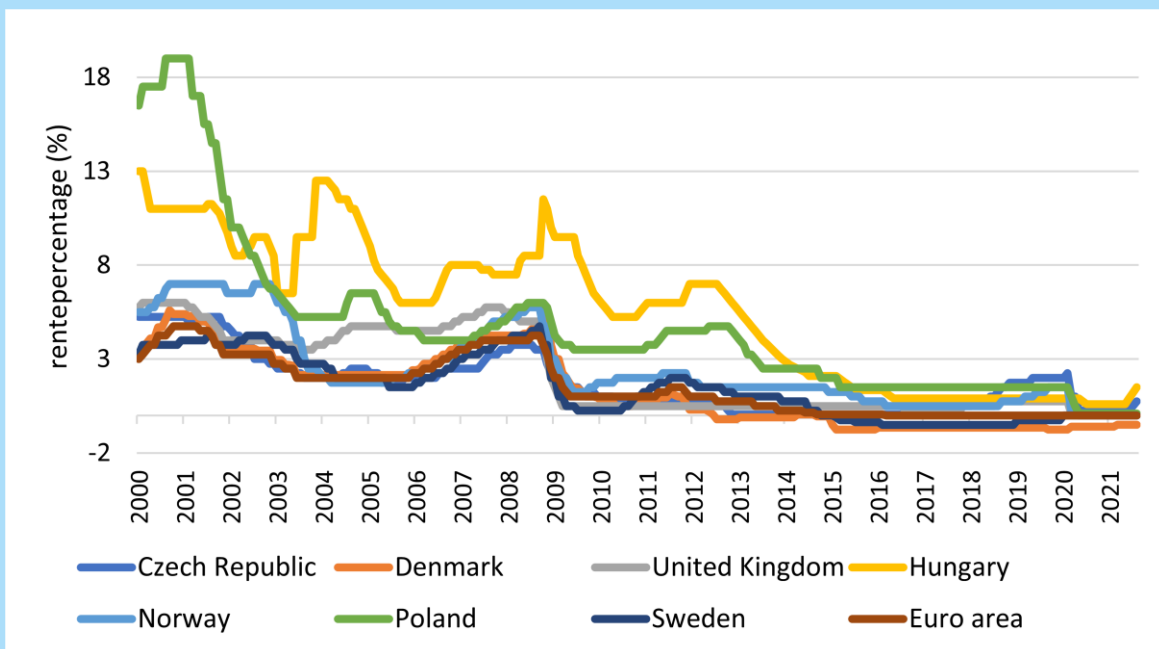
1. Houd voor noodgevallen spaargeld apart (bijvoorbeeld voor autoreparaties). Het gebruik van je creditcard om onverwachte uitgaven mee te doen kan grote problemen veroorzaken, omdat je een grote schuld in korte tijd moet terugbetalen.
2. Betaal altijd je hele creditcardschuld meteen af, in plaats van alleen het minimumbedrag dat je verplicht moet terugbetalen.
3. Gebruik je gezonde verstand als je verschillende creditcards hebt. Gebruik in ieder geval niet de ene creditcard om de andere creditcardschuld mee af te betalen.

Nadat Andrea 1 jaar haar autolening aan het afbetalen was, gingen de rentetarieven met 1 procentpunt omhoog. Andrea wist dat dit zou leiden tot een verhoging van het rentedeel van de afbetalingstermijnen, maar het maakte haar niet uit: 1 procentpunt was niet veel en ze had hier rekening mee gehouden. Ze kreeg een brief van de bank met een nieuw afbetalingsschema. Eerst betaalde ze € 547 in de maand en nu werd dat verhoogd met € 11 naar € 558. Dat was meer dan 1 procent.

In de **folder** die ze had gekregen van de bank, stond duidelijk aangegeven hoe de termijnbedragen zouden toenemen als de rentetarieven werden verhoogd. Ze ontdekte in de brochure dat in het geval van grote leningen (bijv. hypotheek; zie deel 4 voor meer informatie) deze toename van de termijnbedragen aanzienlijk kon zijn.

IS EEN BANKLENING MET EEN RENTEPERCENTAGE VAN 0 % MOGELIJK?

Het afgelopen jaar hebben centrale banken de rentetarieven verlaagd (zie de grafiek hieronder). In sommige landen is het tarief verlaagd tot 0 % of zelf tot negatief. Sommige banken bieden leningen aan tegen 0 % rente. In zo'n geval moet een klant goed opletten, want 0 % rente betekent niet een jaarlijks kostenpercentage van 0 %. Banken zullen 0 % rente compenseren met hoge eenmalige kosten, bijvoorbeeld verzekeringskosten of afhandelingskosten (die bij de hoofdsom worden opgeteld).

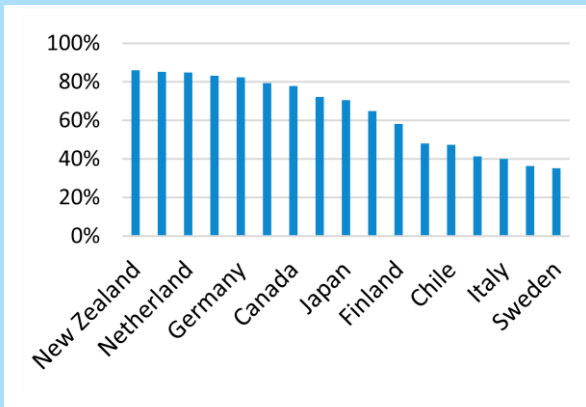

Bron: eigen uitwerking van de auteur gebaseerd op de statistieken van de Bank voor Internationale Betalingen.

Door haar ervaringen met een lening en een creditcard wist Andrea dat je voldoende kennis nodig hebt om de diensten van banken en consumentenfinancieringsbedrijven te gebruiken. Daarom is het de moeite waard om de tijd te nemen om je kennis over persoonlijke financiën te vergroten. Het op een juiste manier en verstandig gebruik maken van financiële diensten kan veel schelen. En een gebrek aan financiële kennis of onvoorzichtig gedrag kan iemand in een schuldenval laten lopen.

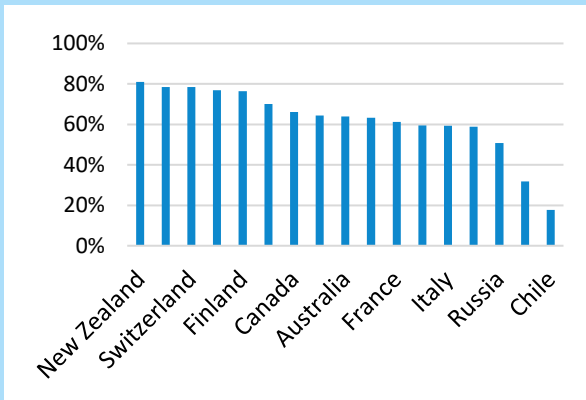
FINANCIËLE KENNIS ALS EEN WERELDWIJD FENOMEEN

Annamaria Lusardi en Olivia S. Mitchell stelden de Grote Drie financiële vragen op, die in veel landen worden gebruikt om financiële kennis te meten. Deze vragen zijn o.a. gepubliceerd in het *Journal of Pension Economics and Finance* (2011) in het artikel 'Financial literacy around the world: An overview'. Hieronder staan deze vragen, met daarnaast de percentages correcte antwoorden voor verschillende landen.

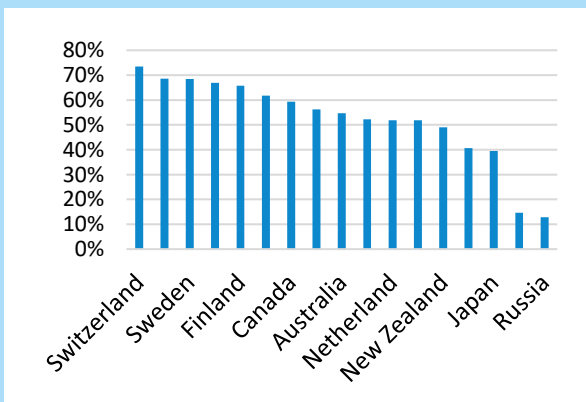
Samengestelde rente: Stel je voor dat je € 100 op een spaarrekening hebt staan en het rentepercentage is 2 % per jaar. Hoeveel denk je dat je dan na 5 jaar op de rekening hebt staan als je het tegoed laat groeien?

- a) Meer dan € 102
- b) Precies € 102
- c) Minder dan € 102

Inflatie en spaargeld: stel dat het rentepercentage op jouw spaarrekening 1 % is en de inflatie is 2 % per jaar. Hoeveel zou je na 1 jaar kunnen kopen met het geld op de rekening?

- a) Meer dan nu
- b) Precies hetzelfde
- c) Minder dan nu

Risicospreiding: Is de volgende uitspraak waar of niet waar? 'Het kopen van aandelen van 1 bedrijf levert een zekerder opbrengst op dan het kopen van aandelen in een aandelenfonds.'

- a) Waar
- b) Niet waar

FINANCIËLE KENNIS ALS EEN WERELDWIJD FENOMEEN (VERVOLG)

In verschillende landen werd op verschillende momenten het onderzoek verricht, van 2007 (in Italië) tot 2020 (in Polen). De steekproefgroottes waren ook verschillend, van 500 (in Spanje) tot 14.463 (in Chili).

Voor meer informatie over deze onderzoeken, zie het artikel van Annamaria Lusardi en Olivia S. Mitchell 'The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence', in *The Journal of Economic Literature* uit 2014.

Belangrijkste conclusies

Wereldwijd onderzoek van de Grote Drie financiële vragen heeft aangetoond dat financiële geletterdheid van de maatschappij een wereldwijd en belangrijk vraagstuk is. Het percentage correcte antwoorden wisselt enorm per land. Gemiddeld vind je het grootste gebrek aan financiële kennis bij de vraag over risicospreiding.

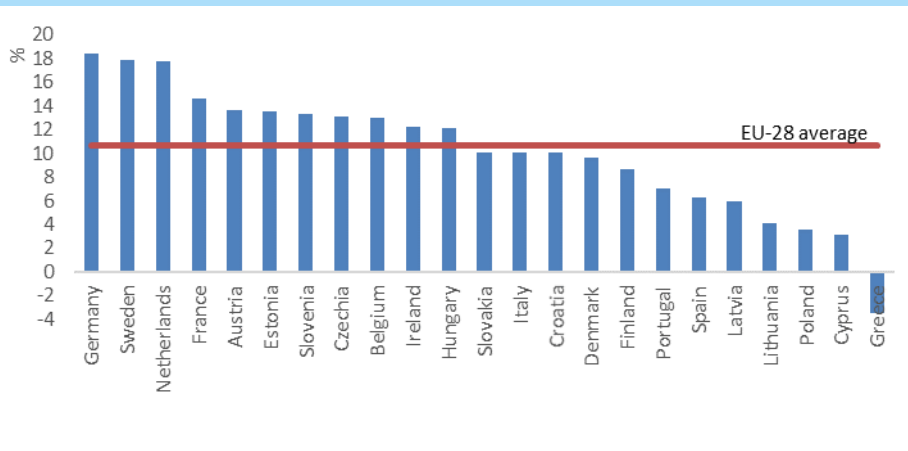
6. Begin met sparen: hoe eerder, hoe beter

Andrea wist dat het maken van solide financiële plannen en je financieel veilig voelen niet mogelijk zijn zonder spaargeld. Ze beheerde haar persoonlijke budget zorgvuldig en besloot alleen geld te lenen voor echt belangrijke behoeften. Ze legde regelmatig geld opzij voor het aanleggen van haar buffer voor noodgevallen en onverwachte uitgaven. En ze wist dat het beter was om zo vroeg mogelijk te beginnen met sparen, onafhankelijk van de doelen. Goede gewoonten kweken is 1 reden, maar nog belangrijker is het dat zelfs als het bedrag dat je kunt inleggen bescheiden is, je toch meer spaart door vroeg te beginnen.

HOEVEEL SPAREN EUROPESE HUISHOUDENS?

In dit kader staan de statistieken voor spaarpercentages van huishoudens, het deel van het huishoudelijk inkomen dat niet wordt uitgegeven. Gemiddeld was het spaarpercentage in de EU-28 in 2019 10,7 %. En het varieerde van 18,4 % (Duitsland) tot -3,5 % (Griekenland). Het Griekse cijfer toont aan dat huishoudens meer kunnen uitgeven dan ze verdienen – dankzij eerder spaargeld – maar je kunt dat niet heel lang volhouden. Er zijn vele redenen waarom sommige landen meer sparen dan andere, waaronder het inkomensniveau, het aspiratieniveau en de culturele normen.

Spaarpercentages van huishoudens in 2019 (%)

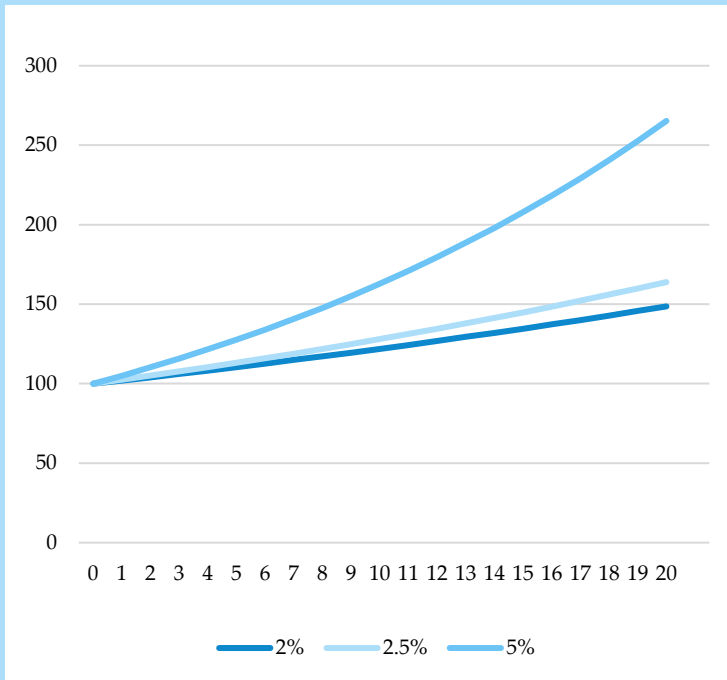
Bron: eigen uitwerking van de auteur gebaseerd op data van Eurostat.

Als we alleen sparen op de bank, dan worden we betaald voor het uitlenen van ons geld aan de bank. Deze betaling heet **rente** of **interest**. Een jaarlijks rentepercentage van 5 procent betekent dat de bank ons na een jaar € 5 extra geeft voor elke € 100 die we sparen. Maar mensen sparen meestal meer dan een jaar. Ieder extra spaarjaar levert meer op, niet alleen door het grotere bedrag dat we hebben gespaard, maar ook omdat deze extra betaling (de rente) zich opstapelt. Dit principe wordt samengestelde rente genoemd en levert verrassend veel op (zie ook deel 1).

DE KRACHT VAN SAMENGESTELDE RENTE

In dit kader zie je hoe samengestelde rente werkt, in het bijzonder de invloed van het rentepercentage op het gespaarde bedrag en hoe rente opstapelt door de tijd.

De kracht van samengestelde rente

jaren	rentepercentage		
	2 %	2.5 %	5 %
1	102.0	102.5	105.0
2	104.0	105.1	110.3
3	106.1	107.7	115.8
4	108.2	110.4	121.6
5	110.4	113.1	127.6
6	112.6	116.0	134.0
7	114.9	118.9	140.7
8	117.2	121.8	147.7
9	119.5	124.9	155.1
10	121.9	128.0	162.9
11	124.3	131.2	171.0
12	126.8	134.5	179.6
13	129.4	137.9	188.6
14	131.9	141.3	198.0
15	134.6	144.8	207.9
16	137.3	148.5	218.3
17	140.0	152.2	229.2
18	142.8	156.0	240.7
19	145.7	159.9	252.7
20	148.6	163.9	265.3

Belangrijkste conclusies

1. Voor spaarders is een hoger rentepercentage gunstig. Als je kiest tussen spaarrekeningen, dan levert een rekening met een rentepercentage van 2,5 % meer op dan die met een rentepercentage van 2 %, als alle overige voorwaarden gelijk zijn. Dit geldt voor een spaartijd van een jaar (met een rente van 2,5 % tegen 2 %) maar ook voor 20 jaar (respectievelijk 63,9 % tegen 48,6 %).
2. Als je langer dan een jaar spaart, dan levert zowel het originele bedrag als de eerder verdiende rente weer geld op. Daarom levert 20 jaar sparen op een rekening met 5 % rente meer dan 2 keer zoveel op dan sparen op een rekening met een rentepercentage van 2,5 %.

Andrea had dit zelf gemerkt. Want ze was helemaal vergeten dat haar vader een speciale bankrekening voor haar had geopend toen ze net 20 was, en daar € 100 op had gezet. Haar moeder herinnerde haar er na 20 jaar aan (zie het kader [de kracht van de samengestelde rente](#)). Toen Andrea de rekening controleerde, bleek dat ze met een rentepercentage van 2,5 procent € 63,90 had verdiend, alleen door de rente.

7. Nominale en reële rentepercentages

Andrea wist dat niet al het gespaarde geld de toekomstige uitgavemogelijkheden verhoogt. We sparen, maar tegelijkertijd worden de goederen en diensten die we gaan kopen duurder. Met andere woorden: inflatie verlaagt de koopkracht van het gespaarde vermogen. In het grootste deel van de Europese landen was de inflatie de laatste jaren laag, maar nu is hij flink aan het stijgen. Andrea herinnert zich ook nog de vroege jaren tachtig, toen de economie leed onder hoge inflatie. Haar vaders inkomen werd zo snel mogelijk omgezet in goederen, omdat de **koopkracht** elke dag achteruitging.

Er is een vuistregel voor het beoordelen van de waarde van ons spaargeld. We kunnen deze waarde inschatten door het inflatiepercentage af te trekken van het rentepercentage. Het resultaat wordt het **reële rentepercentage** genoemd, en het laat zien hoeveel meer het spaargeld elk jaar waard wordt in koopkracht. Andrea's spaarrekening had een nominaal rentepercentage van 2,5 procent. Toen de inflatie laag was (0,5 procent), was dat behoorlijk aantrekkelijk – het jaarlijkse reële rentepercentage was 2 procent – maar toen de inflatie steeg naar 2,5 procent, steeg de waarde niet mee, want de hele opbrengst werd tenietgedaan door het stijgende prijsniveau. Op een gegeven moment dacht Andrea dat, als de spaarrekening niets opleverde, het misschien tijd werd om het geld ervan af te halen. Peter, haar man, maakte echter een ontvullende berekening. Als je je spaargeld onder je matras stopte, dan had je een nominaal rentepercentage van 0 procent. En dit is geen beveiliging tegen inflatie. Dus het geld van de rekening halen zou een nog slechter idee zijn. Ze moesten meer te weten zien te komen over andere financiële activa.

NOMINALE EN REËLE RENTEPERCENTAGES

In dit kader zie je hoe inflatie invloed heeft op het reële rentepercentage en waarom het geen optimale oplossing is om je spaargeld onder je matras te stoppen bij hoge inflatie.

	inflatie percentage	0,5 %	1,0 %	2,0 %	2,5 %
spaarrekening	nominaal rentepercentage	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %
	reëel rentepercentage	2,0 %	1,5 %	0,5 %	0,0 %
spaargeld onder de matras	nominaal rentepercentage	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	reëel rentepercentage	-0,5 %	-1,0 %	-2,0 %	-2,5 %

Belangrijkste conclusies

1. Het reële rentepercentage kan worden benaderd door te kijken naar het verschil tussen het nominale rentepercentage en het inflatiepercentage.
2. Normaal gesproken geven spaarrekeningen een positieve nominale rente. Als je je spaargeld onder je matras bewaart, is de nominale rente altijd 0 %. Daarom maakt het opnemen van het spaargeld ons niet inflatiebestendig.

8. Laat geld voor je werken

Geld overhouden om te sparen is slechts 1 kant van het verhaal; een ander belangrijk deel is wat je doet met het gespaarde geld. Je kunt het op een bank- of spaarrekening zetten maar je kunt ook gebruikmaken van andere financiële instrumenten (beleggen in aandelen, beleggingsfondsen, enzovoort). Zo kun je je spaargeld voor je laten werken! Er is een aantal zinvolle regels als we geld gaan beleggen. Veel hangt af van het **risico**. Sommige mensen reageren slecht op potentiële verliezen en willen elk risico zoveel mogelijk uitsluiten. Die mensen noemen we risicomijdend. Zij geven meestal de voorkeur aan veilige financiële instrumenten, zoals spaarrekeningen of **Europese of staatsobligaties**. Andrea was een van deze mensen. Haar familie leefde al vele jaren op bescheiden voet, ze had veel opgeofferd om te komen waar ze was, en de gedachte dat ze haar rijkdom zou kunnen verliezen, beangstigt haar. Risicozoekers zijn het tegenovergestelde, zoals Jerome, Andrea's zwager, die vaak in **aandelen** belegt. Risicozoekers zijn bereid verliezen te aanvaarden in ruil voor een goede kans om veel te verdienen, terwijl mensen die risico mijden tevreden zijn met een naar verwachting lager maar zeker **rendement**. De meeste mensen zitten ergens tussen deze 2 uitersten in, maar dichterbij de mensen die risico mijden.

STAATSOBLIGATIES EN AANDELEN

Staatsobligaties en **aandelen** behoren tot de meest populaire financiële instrumenten waarin je kunt investeren. De opbrengst is het inkomen dat wordt verkregen uit het investeren in het instrument. Er is een duidelijk verschil in eigenschappen en risico. Als spaarders een staatsobligatie kopen, dan lenen ze geld aan de overheid en ontvangen een vooraf vaststaande rente. Overheden gaan eigenlijk nooit failliet, dus de opbrengst van de spaarder is zeker, maar relatief laag. Daar staat tegenover dat een aandeelhouder aandelen koopt in een bedrijf (en dus eigenaar wordt van een deel van het bedrijf), en de opbrengst daarvan hangt af van de toekomstige groeivoorzichten, die heel onzeker zijn.

Normaal gesproken is de verwachte opbrengst van een belegging hoger als het geld gebruikt wordt voor riskante investeringen, en lager voor veiliger investeringen. Bedrijven die hoge reële rentepercentages bieden tegen een heel laag risico zijn bijna altijd oplichters. Geld overmaken naar zulke bedrijven (die meestal niet zijn goedgekeurd door de nationale instelling die toezicht houdt op financiële bedrijven) loopt meestal slecht af, omdat het erg moeilijk is om je geld weer terug te krijgen. Gelukkig hebben Andrea en Peter zulke bedrijven met succes vermeden, gedeeltelijk omdat ze risico vermijden en voor een deel door hun financiële kennis.

Zelfs voor risicomijdende mensen en bonafide financiële ondernemingen (goedgekeurd door de nationale toezichthouder), zijn er nog strategieën om een

hoge verwachte opbrengst te verkrijgen maar onnodig risico te vermijden. **Diversificatie** behoort tot de belangrijkste regels. Andrea's moeder zei altijd dat ze niet al haar eieren in 1 mandje moest doen. Daarbij ging het zeker niet over financiële investeringen, maar deze regel geldt ook daar. Al je middelen toewijzen aan 1 risicovol instrument kan leiden tot hoge opbrengsten of grote verliezen. Daartegenover kan ook het toewijzen van middelen aan 1 veilig instrument leiden tot onbevredigende resultaten. Maar je kunt ook beide activa combineren, waarbij je optimaliseert tussen verwachte opbrengst en veiligheid.

LAGE RENTEPERCENTAGES EN INVESTERINGEN

In het huidige klimaat met lage rentepercentages is de opbrengst van bankdeposito's erg laag. In veel gevallen bieden bankdeposito's een opbrengst van 0 %. In zo'n klimaat is het de moeite waard om te zoeken naar andere vormen van investeren, waar je investeringen naar verwachting meer opbrengen. Afhankelijk van het gewenste risico kunnen dit staatsobligaties zijn (met weinig risico), vastgoed, of investeringen in aandelen van private bedrijven (met een hoger risico).

Andrea vond het idee van combineren van veilige en risicodragende activa erg aantrekkelijk. Ze analyseerde de situatie in haar huishouden en besloot dat 25 procent aandelen en 75 procent staatsobligaties haar goed zou bevallen.

INVESTERINGSPORTFOLIO

Je investeringsportfolio is de set van financiële producten die je bezit.

Diversificatie moet ook worden toegepast binnen 1 type instrument. Het kopen van aandelen van 1 bedrijf zal bijna altijd riskanter zijn dan het kopen van aandelen van veel verschillende bedrijven.

TOEKENNEN VAN ACTIVA

In dit kader kun je verschillende investeringsportfolio's vergelijken en leren waarom het combineren van verschillende financiële instrumenten voordelig kan zijn voor de verwachte opbrengsten en de veiligheid van je investering.

scenario	portfolio				
	aandelen (100 %)	aandelen (75 %) + staatsobligaties (25 %)	aandelen (50 %) + staatsobligaties (50 %)	aandelen (25 %) + staatsobligaties (75 %)	staatsobligaties (100 %)
positief	15,0 %	12,0%	9,0 %	6,0 %	3,0 %
gematigd	7,5 %	6,4%	5,3 %	4,1 %	3,0 %
negatief	-15,0 %	-10,5%	-6,0 %	-1,5 %	3,0 %
<i>risico</i>	<i>hoog</i>	<i>redelijk hoog</i>	<i>gematigd</i>	<i>redelijk laag</i>	<i>laag</i>

Belangrijkste conclusies

1. Er bestaan veel financiële instrumenten waarin je kunt investeren, waarvan (combinaties van) aandelen en staatsobligaties de populairste zijn. De 1ste bieden veel risico en in potentie hoge opbrengsten (of aanzienlijke verliezen), de laatste bieden weinig risico en lage opbrengsten.
2. In ons voorbeeld, als je alleen in aandelen investeert, kun je 15 % winst behalen maar ook 15 % verlies lijden. Daartegenover staat het investeren van je vermogen in staatsobligaties. Dat brengt zeker 3 % op, maar dat vind je misschien te weinig. Daarom maken mensen zogenoemde investeringsportfolio's die bestaan uit een combinatie van verschillende soorten financiële instrumenten.

De optimale verhouding tussen aandelen en obligaties verschilt per persoon. Het hangt af van iemands houding tegenover risico, maar ook van de verwachte looptijd van de investering. Dit hangt vaak samen met leeftijd. Jonge mensen hebben een lange investeringshorizon: zelfs als hun riskante investering slecht afloopt, dan is er nog voldoende tijd voor herstel. Als je tegen je pensionering aan zit, is de kans dat de opbrengst na een groot verlies niet zal herstellen vrij groot (zie ook deel 5). In het bijzonder kan het voorkomen dat de aandelen laag staan net voordat je met pensioen gaat. Daarom moet in theorie het deel aandelen in je **investeringsportfolio** lager zijn naarmate je ouder bent. Dus worden jongere spaarders aangemoedigd om een groter deel aan aandelen in hun portfolio te hebben en dat deel door de jaren heen te verminderen. Een algemene vuistregel schrijft voor dat het optimale percentage aandelen gelijk is aan 100 of 110 minus je leeftijd.

Naast staatsobligaties en aandelen zijn er vele andere, soms geavanceerde, investeringsinstrumenten. Zoals vreemde valuta, cryptovaluta, vastgoed, grondstoffen, goud, diamanten, postzegels, zeldzame boeken, kunstwerken, wijn, enzovoort. Mensen beleggen hierin om er in de toekomst winst uit te halen. Maar

voor deze beleggingen geldt dat je alleen grote winst kunt behalen met substantieel startkapitaal en als je er voldoende kennis van hebt. De risico's zijn veel complexer dan voor simpele activa zoals staatsobligaties. Deze alternatieve beleggingsvormen kunnen een investeringsportfolio zeker aanvullen, maar ze zijn zelden geschikt om mee te beginnen.

DE BELANGRIJKSTE ONDERWERPEN

- Er is niets mis met een lening van de bank. Als je maar **zorgvuldig je afbetalingsmogelijkheden in de gaten houdt en zorgvuldig alle voorwaarden in het contract leest**, dan biedt een banklening je de middelen om zaken aan te schaffen die moeilijk aan te schaffen zouden zijn van je huishoudbudget.
- Banken bieden de mogelijkheid om leningen te nemen in vreemde valuta. Houd je hierbij aan de volgende regel: **neem een lening in de valuta waarin je je inkomen verdient**.
- Als je problemen hebt met het afbetalen van een lening, neem dan **contact op met de bank** en probeer voor een bepaalde periode uitstel te krijgen voor het afbetalen. Of probeer de voorwaarden van het contract te laten veranderen, zodat je wel in staat bent de lening af te betalen. De bank zal waarschijnlijk bereid zijn je in staat te stellen de lening af te betalen, omdat de bank er ook belang bij heeft dat je voldoet aan je verplichtingen.
- Als je geld in bewaring geeft, zorg dan dat je zorgvuldig nagaat of de gelden gegarandeerd zijn door het deposito garantiesysteem in het geval dat de instelling waaraan je je gelden toevertrouwt failliet gaat. Als je twijfels hebt over een financieel product of een financiële instelling, dan kun **je informatie inwinnen bij de financiële toezichthouder**.
- Als je belegt in een financieel product, zorg dan dat **je altijd controleert of dat product geschikt is voor jouw tijdshorizon en risicovoorkeuren**. En lees altijd de productbeschrijving, waarin staat aangegeven wat de resultaten in het verleden zijn geweest en wat het risiconiveau van het product is.